

Nepůvodní druhy tvoří víc než třetinu světové roční produkce akvakultury - ale za jakou cenu?

24.6.2025 - | Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

„Ačkoli nepůvodní chované druhy jsou velmi produktivní a významně přispívají k výživě lidské populace, mají i environmentální a socioekonomická rizika v případě, že uniknou z akvakulturních chovů a v novém prostředí se úspěšně usadí,“ „Tento náález odpovídá obecně vyšší tržní hodnotě korýšů ve srovnání s rybami a podporuje představu, že motivace k chovu korýšů v akvakultuře již možná převyšuje motivaci pro chov ryb, neboť produkce korýšů je více spojena s ekonomickým zabezpečením chovatelů, zatímco chov ryb je typicky spojován s potravinovou bezpečností,“

Nová studie, na které se výrazně podíleli vědci z Fakulty rybářství a ochrany vod JU, odhaluje, že víc než třetina každoroční celosvětové produkce akvakultury pochází z druhů chovaných mimo jejich původní areály výskytu. Výzkum vedený Franciscem Oficialdeguim z Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích byl proveden ve spolupráci s interdisciplinárním mezinárodním týmem kolegů a zaměřil se na globální důsledky využívání nepůvodních druhů v akvakultuře. Studie byla publikována v časopise Reviews in Aquaculture.

Akvakultura je základním pilířem světové produkce potravin a významně přispívá k lidské výživě, potravinové bezpečnosti a zaměstnanosti milionů lidí. V posledních desetiletích však její rychlá expanze vedla také k přesunům druhů za hranice jejich původního výskytu. *„Ačkoli nepůvodní chované druhy jsou velmi produktivní a významně přispívají k výživě lidské populace, mají i environmentální a socioekonomická rizika v případě, že uniknou z akvakulturních chovů a v novém prostředí se úspěšně usadí,“* říká Oficialdegui.

Celosvětově bylo od roku 1950 mimo své původní areály chováno přibližně jedna třetina z 560 druhů využívaných v akvakultuře (tj. 160 druhů). Více než 80 % celosvětové produkce nepůvodních druhů pochází pouze z deseti zemí - většinou v Asii. Ryby dominují celkové produkci v akvakultuře (940 milionů tun), přičemž samotné nepůvodní ryby tvoří 182 milionů tun, tedy 19 % celkového objemu. U nepůvodních řas a korýšů jsou podíly ještě vyšší: 67 % a 55 %. Obzvláště výrazný je víc než 11 000% nárůst produkce nepůvodních korýšů od roku 2000 ve srovnání s předchozími dvaceti lety, což je převážně způsobeno produkcí krevety bílonohé a červeného raka v nepůvodních oblastech.

„Tento náález odpovídá obecně vyšší tržní hodnotě korýšů ve srovnání s rybami a podporuje představu, že motivace k chovu korýšů v akvakultuře již možná převyšuje motivaci pro chov ryb, neboť produkce korýšů je více spojena s ekonomickým zabezpečením chovatelů, zatímco chov ryb je typicky spojován s potravinovou bezpečností,“ vysvětluje Francisco Oficialdegui.

Výzkumný tým upozorňuje, že mnoho z těchto vysoce výnosných nepůvodních druhů je spojeno s významnými ekologickými a socioekonomickými dopady. Ty zahrnují zdokumentované poklesy populací původních druhů, narušení potravních sítí, změny v cyklech živin a zánik tradičního rybolovu - přičemž mnohé z těchto dopadů nelze snadno ekonomicky vyčíslit.

Přestože jsou nepůvodní druhy chované v akvakultuře často velmi výnosné, zároveň generovaly vysoké finanční náklady. Podle databáze InvaCost 27 ze 160 globálně chovaných nepůvodních druhů

způsobilo škody na ekosystémech a ekonomikách až za 10 miliard USD. Vědci upozorňují, že toto číslo je pravděpodobně podhodnocené kvůli zásadním mezerám v evidenci způsobovaných škod napříč regiony a časem.

Pozoruhodné je, že 40 % všech nepůvodních chovaných druhů zkoumaných ve studii bylo oficiálně zařazeno mezi invazní na regionálních nebo globálních seznámech invazních druhů – což naznačuje, že skutečné finanční škody mohou být ještě mnohem vyšší. Tato zjištění podtrhují naléhavou potřebu zlepšení biologické bezpečnosti, upřednostnění původních druhů v akvakultuře a posílení mezinárodních politik ke zmírnění dlouhodobých ekologických a ekonomických rizik souvisejících s akvakulturou nepůvodních druhů.

<https://www.jcu.cz/cz/univerzita/aktualne/nepuvodni-druhy-tvori-vic-nez-tretinu-svetove-rocni-produkce-akvakultury-ale-za-jakou-cenu>